

удосконалення на законодавчому рівні. Але існують певні проблеми, які повинні бути вирішені в процесі реформування судової системи і адміністративної реформи.

Реформування судової системи покликане забезпечити реалізацію положень Конституції має стати рішучим кроком у підвищенні авторитету судової гілки влади направленою та створенні насправді демократичного, незалежного та справедливого правосуддя. За час існування незалежної української держави у напрямку вдосконалення правосуддя зроблено немало. І все ж таки це є лише початком реформи, яку слід продовжувати. Конституція визначила зовсім нову структуру судової влади та механізм її функціонування. Ці зміни, звичайно, певним чином позначилися і на взаємовідносинах зазначеної гілки влади з іншими органами, зокрема з Президентом та законодавчою владою.

Джерела та література

1. Офіційний вісник України. – 2002. – №10. – Ст.441. – п.1 – ст. 14.
2. Стрижак А.А. Теоретико-правові проблеми державного управління в органах судової влади в Україні / А.А. Стрижак // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4 (35). – С. 177-186.
3. Потапенко В.І. Президент України і судова влада : деякі аспекти взаємодії / В.І. Потапенко // Проблеми законності. – 2010. – 110. – С. 263-272.
4. Указ Президента України від 22 травня 1998 р. №504/98. «Про Положення про Постійного представника Президента України у Конституційному Суді України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/504/98>
5. Архів Верховної Ради України. – Ф.1. – Оп.16. – Спр.5467. – Арк.1-116.
6. Вільгушинський М.Й. Взаємодія судів з органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю: шляхи наукового пошуку / М.Й. Вільгушинський // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2012. – №2(5). – С. 66-74.
7. Василюк С. Конституційний механізм взаємодії законодавчої і судової влади в Україні / С. Василюк // Право України. – 2003. — №12. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/chapter/2/33/1242>
8. Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 422. – Ст. 272.

Полякова Л. И. Особенности взаимодействия Президента Украины, законодательной власти с судебной властью (1991-2004).

В статье рассматриваются основные аспекты взаимодействия судебной ветви власти с Президентом Украины и законодательной властью в период с 1991 по 2004 гг. Особое внимание уделяется анализу взаимодействия Конституционного Суда с Президентом Украины и парламентом. Характеризуется деятельность Представителя Президента и Верховного Совета в Конституционном Суде.

Ключевые слова: взаимодействие, Президент Украины, парламент, Конституционный Суд, Постоянный представитель.

Polyakova L. I. Features of co-operation of President of Ukraine, legislature with a judicial department (1991-2004).

In the article there are the basic aspects of co-operation of judicial branch of power with President of Ukraine and legislature in a period from 1991 to 2004. Special attention is paid to the analysis of co-operation of Constitutional Court with President of Ukraine and the parliament. Activity of representatives of president and Verkhovna Rada in a constitutional court is analysed.

Keywords: co-operation, President of Ukraine, parliament, Constitutional Court, Permanent representative.

УДК 94:342.53(477.64)"2012"

В. В. Мороко

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2012 р. В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ: ХІД, ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ

У статті аналізується хід виборчої кампанії 2012 року в Запорізькій області. Пропонується власне бачення змістовного наповнення кампанії. Надається стислий огляд основних положень виборчих програм політичних партій та кандидатів в народні депутати. Розглядаються механізми застосування адміністративного тиску та прихованого підкупу виборців. Робиться висновок про ідентичність процесів в області загальнодержавним. Наголошується на важливості місцевого рівня партійної роботи.

Ключові слова: вибори, партії, Запорізька область, депутати

Вибори 2012 р. були шостими в історії незалежної України. І за сталою традицією проводилися за вкотре «покращеним» виборчим законодавством. Родзинкою цього політичного сезону стало повернення до змішаної системи голосування. Головним лейтмотивом – твердження про неспроможність партій в повній мірі представляти інтереси народу, що і мали виправити мажоритарні депутати. Ідея не нова. Але чи дійсно провальною була попередня діяльність парламентських партій? І чи є мажоритарна складова панацеєю від усіх бід суспільства?

Питання важливі і напряму пов'язані з вітчизняними традиціями регіонального представництва в загальнодержавній політичній палітрі. Ця сфера політичного буття країни отримала певну оцінку в історіографії [1–5]. Зазвичай дослідники звертаються до теми діяльності партій на місцях виключно в періоди виборчих кампаній. Найчастіше «провінційний» аспект використовується як допоміжна ілюстрація до загальнодержавних процесів [6]. Паралельно з даним напрямком існує і пласт робіт, де місцевий чинник політичних реалій розглядається як самостійний та такий, що має вплив на події вищого порядку – формування громадянського суспільства, представницької демократії та цивілізаційного вибору в цілому [7]. Інша, не менш велика за кількістю праць група, представлена розвідками, де суб'єктами та об'єктами дослідження виступають місцеві осередки громадських формувань та соціальні процеси в областях, а загальнодержавні слугують фоном, що пояснює характер локальних подій [8]. І як сегмент даного типу досліджень варто виокремити праці запорізьких науковців, у яких пропонується бачення соціально-економічного та політичного розвитку області і партіям та виборам приділяється достатня увага [9–11].

Втім, висновки пропоновані партологами потребують постійної верифікації внаслідок динамічності змін на політичному небосхилі країни. Саме тому аналіз відповідності політичних гасел реаліям життя конкретного краю носить перманентно-актуальний характер. Крім того, і не дивлячись на те, що обіцянки, анонсовані в передвиборчих програмах, зазвичай не виконувалися, все ж таки цікавою виглядає тема співзвучності гасел провідних гравців з повсякденними проблемами регіону.

На початок перегонів – тобто на середину 2012 р. – соціально-економічні показники по Запорізькій області були не надто райдужними [12]. З одного боку середньомісячна заробітна плата в області складала 2868 грн. (нижче загальноукраїнської на 98 грн. і умовне п'яте місце після Донбасу, Києва та Дніпропетровська). З іншого – розмір заборгованостей по її виплаті сягнув майже 48,7 млн. грн., а це «почесне» 9 місце з 27. Сума величезна, хоча і не йде в порівняння з майже 300 мільйонами по Донбасу. Дисбаланс мав об'єктивне підґрунтя – промисловість краю знаходилася в рецесії і зменшувала економічні показники. Так, на середину року в порівнянні з аналогічними показниками 2011-го обсяги промислового виробництва впали на 1,3%. Зокрема, в добувній промисловості на 3,1%, переробній – на 1,7%. У найвпливовішій підсекції – металургії та виробництві готових металевих виробів – обсяг виробництва в червні 2012 р. зменшився як проти попереднього місяця на 8,5%, так і порівняно з червнем 2011 р. – на 4,9%. В цілому ж за звітний період спад становив 11,2 %, а проти попереднього року – на 1,7%. Невтішними були показники і в інших галузях – в червні фіксувався спад виробництва в машинобудуванні 11,2%, у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки на 4,4%, в хімічній та нафтохімічній промисловості – на 1%, у виробництві неметалевої мінеральної продукції – на 7,2% (а в порівнянні з попереднім роком на 14,8%). На рівні «-17,7%» фіксувався спад в легкій промисловості. І лише на підприємствах із виробництва харчових продуктів і тютюнових виробів та в сільському господарстві спостерігався ріст показників у порівнянні з 2001 р. на 21,4% та 31,7 % відповідно. І це в області, яка традиційно вважається індустріальною. Як наслідок невітшними були і показники ринку праці. Так, за підрахунками у відповідності з методологією МОП рівень безробіття в області склав 8% (7,9% по Україні та 5,9% в світі). В результаті на одне робоче місце претендувало 7 осіб, проти 5,8 в середньому по Україні (на кінець року ця цифра сягнула астрономічних 67).

Що ж пропонували на цьому тлі партії та мажоритарні кандидати мешканцям краю? Партія влади в програмі «Від стабільності – до добробуту», затвердженій на XIV з'їзді, питанням розвитку регіонів приділяла небагато уваги [13]. Згідно з документом на місцевому рівні планувалося: розширення повноваження органів місцевого самоврядування, 60% зведеного державного бюджету для місцевих рад, розбудова соціальної інфраструктури сільської місцевості, будівництво екологічних сміттєпереробних заводів у кожному регіоні та відкриття нових басейнів, стадіонів, льодових арен, спортивних майданчиків. І все. Не менш стриманими виявилися і мажоритарні кандидати [14]. Нардеп багатьох скликань Я. Сухий обіцяв побудувати все ті ж спортивні майданчики в кожному мікрорайоні, та «вибити» кошти для ремонту ліфтів, добитися зміцнення матеріально-технічної бази шкіл та прискорення будівництва місцевого довгобуду – мостів через р. Дніпро.

На межі корупційного «фолу» мав намір опікуватися проблемами округу депутат обласної ради, бізнесмен С. Кальцев. В своїй програмі «Запоріжжя буде іншим!» він гарантував, звісно ж у разі обрання, активну участь в «домаганні» грошей на ремонт та закупівлю обладнання в місцеві лікарні, школи, освітні установи, будівництво мережі освітлення для 103 вулиць та реконструкцію парків. Фактично своєю програмою кандидат нівелював статус мандата народного обранця, зводячи його до рівня «вбивали» для обраних територій та соціальних груп, як то мешканці бараків у Заводському районі, яким обіцяли «виділення коштів з держбюджету для переселення».

Більш конкретним був власник ВАТ «Мотор Січ» В. Богуслаєв. В документі під назвою «Працююча економіка – високі соціальні стандарти!» він вимагав державної підтримки для державних же програм розробки, виробництва й закупівлі літаків і вертольотів вітчизняного виробництва та зменшення у два рази суми вилучень із бюджетів Запоріжжя й Запорізької області. При цьому кандидат забував нагадати виборцям, що традиційно Запорізький обласний бюджет отримує за рахунок дотацій та субвенцій з державного більше, ніж віддає. Так лише в 2012 р. регіональний кошторис мав доходів на 2 691 785,4 грн, віддав до державного 227 527,1, а отримав дотацій вирівнювання з нього ж на суму 1 481 917,6 грн. [15]. Не важко підрахувати на чю користь розподіляється бюджет країни, а міф про «бюджетонаповнюючі території» є лише гарною передвиборчою казочкою, яку місцеві політики «послідовно» використовують останні декілька виборчих кампаній поспіль.

Ще лаконічнішими за запорізьких міських, були кандидати в округах області. Заступник Бердянського міського голови С. Ткаченко та депутат облради, бізнесмен Є. Балицький обмежилися загальними фразами

про необхідність підвищення соціальних гарантій державним коштом. Заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі України В. Бандуров, не забувши нагадати виборцям про 822 млн., «спрямовані» Кабміном на розвиток краю завдяки його старанням, обіцяв «забезпечити стрімкий соціальний розвиток всіх районів округу та м. Енергодару шляхом реалізації програм, за участю жителів цих територій!» В свою чергу, «варяг», син Генерального Прокурора України А. Пшонка, у разі обрання мав намір реалізувати комплексні програми з газо- та водопостачання, розвитку споживчої кооперації для збуту сільськогосподарської продукції, вирощеної в особистих підсобних та фермерських господарствах, впровадження нових технологій теплопостачання та енергозабезпечення і впровадження у школах Таврійського краю програми «Пам'ять поколінь» з відвідуванням школярами військово-братського Меморіального комплексу поблизу Чапаївки. Захищати село мав намір О. Дудка, що обрав гаслом тезу «Господарем землі має буди той, хто її обробляє!». Як заступник голови Запорізької ОДА він гарантував державну підтримку сільгоспвиробникам та пов'язаним з ним промисловим галузям.

Як бачимо провладний пул обмежився обіцянками щасливого майбутнього виключно за рахунок держави. В більшості ж випадків гасла були стандартними штампами, далекими від реальних економічних та соціальних проблем виборців.

Традиційно кишенькові спаринг-партнери ПР з КПУ на загальнодержавному рівні в програмі «Повернемо країну народу!» теж вирішили проблемами місцевих громад не перейматися. Комуністичні гасла цієї виборчої кампанії були не лише «глобальними та всеохоплюючими». Вони не торкалися жодної конкретної проблеми розвитку регіонів. Підтримали цей тренд і п'ять з дев'яти кандидатів від Компартії в Запорізькій області. Клянучи буржуазну владу та олігархічні клани, виключно заради підтримки жанру, вплели у власні програми: вимоги запровадження припинення знущання над рідними померлої від старості та хвороб людини через відміну обов'язкового слідства щодо її причин (А. Морозов), пророкування м. Мелітополю в майбутньому потужного промислового потенціалу (О. Іванкевич), залишення 60% бюджетних зборів на місцях та поліпшення екологічної ситуації в акваторії Азовського моря (О. Боровкова), прискорення реалізації спільних україно-російських проектів у сфері ядерної енергетики, літакобудування, суднобудування (М. Холодков), відновлення лікарень та ФАПів на селі (В. Мараховська).

В умовах безперспективності боротьби з провладними кандидатами все ж намагалися позиціонувати себе міцними господарниками Перший секретар обкому КПУ О. Бабурін та генеральний директор ДП «Запорізький науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації» В. Величко. Перший, вторячи Я. Сухому, обіцяв спортивні майданчики та зелені зони. Родзинкою програми стала теза «захисту інтересів рідного мені Запорізького автомобільного заводу, його трудового колективу, конкурентоспроможності його продукції в Україні та за її межами». Другий вимагав вільної торгівлі овочами з Росією та корпоратизацію і приватизацію Запорізької АЕС на тлі адекватної компенсації ризику населення, яке проживає на території її зони спостереження.

Особняком стояли бізнесмени-комуністи. Їх програми вирізнялися «нетрадиційними» пасажами. Так О. Бабурін-молодший, генеральний директор ТОВ «Запорізька індустріальна компанія» і «по сумісництву» син головного комуніста області, у разі перемоги мав намір найняти собі в помічники когось з «освічених людей, які теж як і я бажають змінити життя людей на краще». Ще далі пішов директор зовнішньоторговельної фірми ВАТ «Запоріжсталь» С. Пшигоцький, який декларував прихильність ідеям... соціального лібералізму (!), що виявляє себе через укладення «соціального контракту влади, бізнесу і профспілок».

У цілому провладні кандидати замість викласти бачення напрямків своєї діяльності як законодавців пропонували себе в якості завгоспів, готових сприяти тим, хто їх обере.

На цьому тлі опозиційні сили мали всі шанси представити себе в кращому світлі. Проте вирішили не винаходити велосипеда. ВО «Батьківщина» запропонувало місцевим громадам природний газ власного видобутку для ЖКГ й заборону на стягування пені за борги по комунальним рахункам та гарантії недоторканності сільським школам і клубам. ВО «Свобода» додало до теми комунгоспу обіцянку реприватизації підприємств монополістів з цієї галузі. Свободівці робили наголос на ідеї розширення меж застосування права народу на владу через обрання суддів, можливості відкликати депутатів рад та висловленні недовіри місцевим керівникам органів виконавчої влади. Розвитком громадянського суспільства на місцях «переймалися» і політики з ПП УДАР, котрі вимагали права на народну законодавчу ініціативу та мажоритарні округи для сільських та селищних рад, зменшення кількості контролюючих та каральних органів, спрощення взаємозв'язку між бюрократією та громадянином (єдине реєстраційне вікно, скорочення часу на реєстрацію бізнесу тощо). Кошти ж на це мали намір шукати шляхом чесного перерозподілу доходів та податків.

Мажоритарні кандидати від опозиції підтримали спрощений підхід до діалогу з виборцем. Левова частка їх передвиборчих програм була калькою загальнодержавної. Місцевий напрямок або не випливав взагалі (В. Куценко, Я. Варадян, О. Старух від «Батьківщини», Т. Книш від «Свободи» та О. Піскун від УДАР), або був настільки завульованим, що за будь яких умов виконанню не підлягав (В. Варецький, О. Волков, В. Кривохатко, С. Кушнірюк, М. Мітасов, А. Охріменко – від УДАР). Інші опозиційні кандидати намагалися «розбавити» цивілізаційні партійні гасла місцевим колоритом, але знову таки на рівні вирішення локальних проблем, як то чесні тендери із пасажирських перевезень та спортивні майданчики у Б. Василенка та проблема закриття сільських клубів в програмі А. Шевченка (обидва від ПП Удар), проблеми з невиплатами заробітної плати на конкретно взятому виробництві (В. Матвієнко), покриттям доріг в районі (М. Самбур). Єдиний же кандидат від ВО «Батьківщина» В. Цуканов, якій у своїй програмі випливав майбутній план допомоги всім районам округу, згодом виявився більше провладним ніж опозиційним. Останній факт вкотре

вказав на головну проблеми виборчих перегонів – за умов відсутності особливих відмінностей в програмних документах партій на перший план виходять особисті якості кандидатів. Маємо констатувати – абсолютна більшість опозиційних кандидатів виявилася нездатною до реальної боротьби або ж виставлялася з «технічних» міркувань.

Під «технічними кандидатами» ми розуміємо кандидатів в народні депутати України, які висувалися з метою забезпечення перемоги заздалегідь відомому або призначеному владою фаворитові виборчих перегонів. Такі актори політичного театру виконують в першу чергу завдання відтягування на себе певної частини електорату. Засоби ж можуть бути різними – від висування за підтримкою менш потужної парламентської сили (в Запорізькій області це КПУ) та реєстрації «єдиного опозиційного», апріорі слабого кандидата (як через опозиційні партії, так і шляхом самовисування) до банальної схожості (співзвучності) прізвищ кандидатів (Сухий – Сухай, Бабурін – Баборін, або ж три (!) Олександрі Волкови по ТВО № 80). Останнє, радше за все, є данина традиції піар технологій і значного впливу на перебіг кампанії не мало. Більш «успішними» були політики місцевого штибу з першої категорії – «умовні» опозиціонери та «борці» за соціальну справедливість. Саме їм вдалося схилити терези громадської «любви» на користь влади в усіх без винятку виборчих округах (див. таблиця 1).

Таблиця 1

**Кількісний та якісний склад кандидатів
у народні депутати України по Запорізькій області**

№ з/п	№ ТВО	Загальна кількість кандидатів	з них							Технічні кандидати	з них	
			від партій	у тому числі від					самовисуванці		від партій	самовисуванці
				ПР	ООБ	КПУ	УДАР	Інших партій				
1	74	12	5	1	1	1	1	1	7	9	4	5
2	75	17	9	1	1	1	1	5	8	14	6	8
3	76	10	7	1	1	1	1	3	3	9	6	3
4	77	6	6	1	x	1	1	3	x	5	5	0
5	78	10	5	x	1	1	1	2	5	7	4	3
6	79	6	4	1	1	1	1	x	2	5	3	2
7	80	12	6	1	1	1	1	2	6	8	3	5
8	81	5	4	1	1	1	1	x	1	4	3	1
9	82	7	5	1	1	1	1	1	2	5	3	2
Разом		85	51	8	8	9	9	17	34	66	37	29

Як бачимо, переважна кількість претендентів на мандат народної довіри виявилися технічними. Вони не лише створили ілюзію демократичності виборів – ще б пак, «лише» 8 (менше 10 %) кандидатів були підтримані владою. Сімдесят сім – а це понад 90% – були висунуті опозиційними партіями та громадянами краю. Головне, саме завдяки їх «принциповій позиції», партія влади завела по всім мажоритарним округам своїх представників.

Але не лише слабкість опозиційних кандидатів забезпечила перемогу ПР в області. Провладна команда спромоглася провести потужну виборчу кампанію. Серйозність намірів проявилася вже на етапі формування виборчих округів. Так, згідно з Постановою ЦВК № 65 в Запорізькій області створювалося 9 округів проти 8 під час дострокових виборів 2007 р. Збільшення відбулось за рахунок створення 4 ТВО в м. Запоріжжя (2 – в 2007 р.). Здавалося б проста технічна процедура. Втім ні. Завдяки зміні меж округів традиційно «бунтівні» околиці міста – Хортицький та Ленінський райони – були приєднані до «поміркованих» та контрольованих владою Орджонікідзевського і Заводського. Це, зокрема, забезпечило переконливу перемогу колишньому міському очільникові Є. Карташову.

Інші зміни торкнулися округів в області. Так, до ТВО № 73 (за новою нумерацією 82-й) додали Гуляйпільський, Новомиколаївський та Пологівський райони і частину Орхівського, тим самим посиливши позиції висуванця від ПР та заступника голови ОДА й уродженця Гуляйпільщини О. Дудки. Збільшивши територіально ТВО № 81 (77 в 2007 р.) відсікли можливу конкуренцію місцевої еліти, явно неспроможну вести боротьбу на території одразу семи депресивних районів та такого ж міста обласного підпорядкування. Згодом саме на цей округ «пішов» А. Пшонка.

Потужною виявилася і команда від ПР. Трьох кандидатів ми вже згадали. Крім них від краю до ВР України балотувалися: важковаговики Я. Сухий, С. Кальцев, Є. Балицький, В. Богуслаєв, В. Бандуров. Правда не все було так гладко. Цікава ситуація з наслідками склалася по ТВО № 78. Там серед кандидатів можемо побачити члена ПР С. Ткаченка, що висунувся самостійно, втім згодом знявся. Регіонали ж в свою чергу підтримала колишнього мера м. Бердянська та нардепа В. Баранова. Останній цим знехтував і висунувся від Народної партії. Як результат вибори тут виграв «самовисуванець» О. Пономарьов. Ситуація настільки заплутана, що на першій же нараді після виборів Голова Запорізької ОДА О. Пеклушенко наголосив: «Що стосується Бердянського округу, коментувати не буду, бо рішення виборців є священним. Але я переконаний, що Олександр Сергійович Пономарьов займе гідне місце серед депутатів від Запорізької області, які зможуть сформувати у Верховній Раді серйозне і, головне, ефективне лобі» [16].

Що спромоглася протиставити опозиція? Майже нічого – абсолютна більшість кандидатів була маловідома і в кращому випадку мала досвід боротьби на рівні місцевих рад. Виключенням були хіба що висуванець ВО «Батьківщина», колишній Голова ЗОДА О. Старух, представники ПП УДАР – головний редактор щотижневої газети «Суббота+» Б. Василенко та колишній Голова Вільнянської РДА, землевласник-п'ятнадцятитисячник В. Кривохатко. Проте перші два нейтралізували один одного висунувшись по одному округу й успішно розпорошивши таким чином голоси протесаного електорату.

Навіть за таких курортних умов, створених опозиційними силами, влада почувала себе не дуже комфортно. Соціально-економічна ситуація в краї не гарантувала перемоги. І саме тому провладні менеджери почали використовувати всі можливі важелі впливу як для забезпечення потрібного результату, так і в боротьбі з потенційно небезпечними супротивниками.

Тут варто навести декілька прикладів. Так, запекла боротьба точилася по округу № 82, де, чи не єдиний випадок в області, опозиція в особі керманіча обласного осередку ПП УДАР В. Кривохатка мала всі шанси перемогти. Проте це не входило в плани влади. Саме тому проти нього Прокуратурою було відкрито впровадження по кільком карним справам [17]. Результат – В. Кривохатко проводив кампанію в умовах глибокої конспірації, коли лише обрані «штабісти» мали хоч якимось уявленням про його місцеперебування. Саме в цьому окрузі, напередодні дня виборів, із звинуваченням у зраді інтересів партії на користь особистих виступили проти ударівського кандидата його ж «однопартійці» – Голова Запорізької районної організації та керівник виборчого штабу партії в окрузі. Сам факт подібних заяв свідчив про рівень тиску.

Але лише карними заходами влада не обмежилася. Використано було і слабке місце опозиції – відсутність взаємодії задля загальної справи. По цьому округу так і не було знято кандидатуру від ВО «Батьківщина». Такий перебіг подій, з огляду на постійні тертя між Батьківщиною та Ударом, не був би чимось дивним, якби не наступне. Кандидат від біло-сердешних В. Куценко був директором з економіки ТОВ «Запорізька індустріальна компанія». В свою чергу, генеральний директор цієї ж фірми, О. Бабурін-молодший йшов кандидатом від КПУ по ТВО 77. Більш того, саме ця компанія в розпал виборчих перегонів продала КП «Київський метрополітен» мітел та щіток на суму 216,6 тисяч гривень, що в разі перевищувало результати фінансової діяльності фірми як до цього, так і після [18]. Збіг? Можливо...

Додамо до цього і масове використання бюджетних коштів на користь владних кандидатів. Найбільш характерно це проявилось в округах №№ 79 та 82. Так, 4 вересня В. Бандуров (ТВО № 79) під час зустрічі з мешканцями сіл Малі Щербакі, П'ятихатки та Лугове заявив, що кошти отримані державою за Кіотським протоколом завдяки його старанням будуть спрямовані на реконструкцію ряду закладів в окрузі [19]. І дійсно, згідно з переліком проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій, схвалених Держекоінвестагентством, з 23 проектів, що припадають на Запорізьку область – 8 на загальну суму 25 804 859 грн., або 50,96 % від усіх коштів це об'єкти, що знаходяться на території ТВО № 79. Цікаво, що інші 24 831 823 грн. (49,4%) направлятимуться виключно на потреби районів, що входять до ТВО № 82, де за «дивним» збігом обставин балотувався представник влади О. Дудка [20]. Знову випадковість? Питання залишимо відкритим.

Вкрай некоректні дії влади, слабкість кандидатів від опозиції, відсутність єдності в її рядах і призвели до тотальної поразки націонал-демократів. ПР провела 9 депутатів з 9 кандидатів по мажоритарним округам.

Такий сценарій виявився типовим для багатьох областей і це вкотре підтвердило тезу важливості місцевого рівня політичної боротьби для загальнодержавного. Неструктурованість політичних партій на місцях призвела до спотворення самої суті партії. Зокрема, запорізькі мажоритарні депутати, проведені правлячою партією, представлятимуть інтереси бізнес груп, про що і засвідчила їх законотворча діяльність протягом першої сесії. Дев'ять представників краю спромоглися подати 11 законопроектів, у яких жодним словом не згадали про проблеми області – лише питання розвитку промислових груп, що підтримали або ж «делегували» їх під час виборчої кампанії [21]. Знову ж це теж ситуація, яка притаманна майже всій Україні в цілому.

Джерела та література

1. Верменич Я. В. Історична регіоналістика в Україні: теоретико-методологічні проблеми : Автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Я. В. Верменич ; НАН України. Ін-т історії України. – К., 2005. – 32 с.
2. Нагорна Л. П. Регіональна ідентичність: український контекст / Л. П. Нагорна. – К. : ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2008. – 405 с.
3. Татаренко Т. М. Регіональний вимір сучасного політичного розвитку України : автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02 / Т. М. Татаренко ; НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса. – К., 2007. – 38 с.
4. Кучеренко Т. В. Регіональний фактор у політичному процесі України : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Т.В. Кучеренко ; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2002. – 18 с.

5. Осельська О. С. Метарегіональна парадигма сучасної політичної регіоналістики : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.01 / О. С. Осельська ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2007. – 18 с.
6. Див., наприклад: Балакірева О. М. Особливості електоральної поведінки виборців під час президентських виборів 2010 р. / О. М. Балакірева // Український соціум. – 2010. – №1. – С. 7-27.
7. Див., наприклад: Сичова В. В. Легітимація політичної опозиції як умова підвищення ефективності діяльності органів влади щодо соціально-економічного розвитку регіону / В. В. Сичова // Державне будівництво. Електронне наукове фахове видання Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – 2007. – №1. – Ч.1. Режим доступу: <http://www.kbuuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-1/doc/4/02.pdf>
8. Див., наприклад: Майборода М. І. Партія регіонів у Донецькій області: становлення та ресурси / М. І. Майборода // Гілея. – 2009. – Спецвипуск. Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/Spec/Gileyaspes/P8_doc.pdf
9. Турченко Ф.Г. Самостійницький транзит запорізької партійно-радянської номенклатури 1991 року / Ф.Г. Турченко // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – Вип. XXIII: Політична еліта в історії України. – С. 290-297.
10. Марчук В.В. Запорізький регіон напередодні «помаранчевої революції» / В. В. Марчук // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – Вип. XXIX. – С. 238-242.
11. Мороко В. В. Партійно-політичні процеси в Запорізькій області на тлі виборчих кампаній 2004 – 2006 рр. / В. В. Мороко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя : Просвіта, 2009. – Вип. XXV. – С. 146-153.
12. Соціально-економічне становище регіону // Сайт Головне управління статистики у Запорізькій області. – Режим доступу: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3682
13. Партії. Партії/фракції у виборчому процесі. Вибори до Верховної Ради України. Офіційний сайт ЦВК. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp501?PT001F01=900>
14. Кандидати. Відомості щодо реєстрації кандидатів в одномандатних виборчих округах. Вибори до Верховної Ради України. Офіційний сайт ЦВК. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp032?PT001F01=900>
15. Додаток № 6 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» // Сайт ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282-17/print1330063399017783>
16. Олександр Пеклушенко: «Влада не має права втрачати жодної секунди у набраних темпах роботи» // Офіційний сайт ЗОДА. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/news/17303/oleksandr-peklushenko-vlada-ne-maje-prava-vtrachati-zhodnoji-sekundi-u-nabranih-tempah-roboti.html>
17. Прокуратура рассказала, почему гоняется за Кривохатько // Портал «Запорожье. Комментарии». Режим доступу: <http://zp.comments.ua/news/2012/09/22/141031.html>
18. Закупівлі. Відкрита база даних державних закупівель. – Режим доступу: <http://z.texty.org.ua/deal/275291>
19. Причина проблем Васильевских сел – общая // Персональный сайт В. Бандуров – народный депутат. Режим доступу: <http://bandurov.com/2012/09/>
20. Проекти цільових екологічних (зелених) інвестицій, схвалені Держекоінвестагентством та погоджені зі сторонами продажу ОУК (станом на 01.08.2012) // Сайт Державне агентство екологічних інвестицій України. – Режим доступу: http://www.neia.gov.ua/nature/control/uk/publish/article.jsessionid=CBB9DB28ECEE6E88328CA5C8510189D?art_id=135954&cat_id=124591&mustWords=%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%85&searchPublishing=1
21. Див. наприклад: Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо підвищення конкурентоспроможності літаків вітчизняного виробництва // Сайт ВР України. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=45085; або: Проект Закону про утилізацію знятих з експлуатації транспортних засобів // Сайт ВР України. Режим доступу до файлу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=45120

Мороко В. В. Парламентские выборы 2012 г. в Запорожской области: ход, тенденции и последствия

В статье анализируется ход избирательной кампании 2012 года в Запорожской области. Предлагается собственное видение содержательного наполнения кампании. Предоставляется краткий обзор основных положений избирательных программ политических партий и кандидатов в народные депутаты. Рассматриваются механизмы применения административного давления и скрытого подкупа избирателей. Делается вывод об идентичности процессов в области общегосударственным. Подчеркивается важность местного уровня партийной работы.

Ключевые слова: выборы, партии, Запорожская область, депутаты

Moroko V. V. Parliamentary elections 2012 in Zaporizhzhya region: campaign, trends and implications

The article is devoted to the problem of the election campaign of 2012 in Zaporizhzhya region. The own vision of the content of the company is being offered. The short review of the basic provisions of the electoral programs of political parties and candidates for deputies is provided.

The application mechanisms of administrative pressure and covert bribing voters are analyzed. The conclusion about the identity of processes in the state level is being established. The article covers the importance of local party work.

Keywords: elections, parties, Zaporizhzhya region, deputies.